

# Vybrané právné a účtovné aspekty cezhraničných fúzií v podmienkach Slovenskej republiky<sup>#</sup>

*Roman Sklenár\**

## Úvod

Podobne ako Česká republika, tak i Slovensko muselo do svojho právneho poriadku transponovať Európsku smernicu č. 56/2005/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných fúziách (ďalej len 10. smernica). Do doby implementácie tejto smernice cezhraničné fúzie podľa slovenského práva neboli možné. Cieľom tejto smernice bolo uľahčiť cezhraničné zlúčenía alebo splynutia rôznych druhov kapitálových spoločností riadiacich sa právom rôznych členských štátov. Európska komisia nariadila konečný termín prebratia tejto smernice 15. 12. 2007, do slovenského právneho poriadku sa implementovala s platnosťou od 1. januára 2008. Pre porovnanie Česká republika tento termín nestihla a smernicu zaradila do svojho právneho poriadku až od 1. 7. 2008.

Transformácia 10. smernice si vyžadovala zmeny nielen v právnej oblasti, ale i účtovnej a daňovej. Cieľom tohto príspevku je charakterizovať proces transformácie tejto smernice, uviesť zmeny, ktoré si vynútila a nájsť úskalia v právnej a účtovnej problematike.

Po implementácii smernice však už na Slovensku na niektoré úskalia tvorcovia zákonov a odborná verejnosť reagovali a preto od 1. 1. 2010 došlo k novele zmienených zákonov, ktorá má odbúrať ďalšie bariéry a zjednodušením zákonov umožniť viac cezhraničných zlúčení a splynutí. V príspevku teda zmieňujem nielen platnú legislatívu po novele od 1. 1. 2010 ale porovnávam ju i z prvotným zavádzaním 10. smernice v roku 2008.

## Právna úprava

Slovenský právny poriadok zakotvil do Obchodného zákonníku č. 513/1991 Z. z. úpravu fúzií novelou vykonanou Zákonom č. 500/2001 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2002. Jednalo sa o implementáciu Tretej smernice Rady č. 78/855/EHS z r. 1978 a Šiestej smernice Rady č. 82/891/EHS z r. 1982. Smernice boli implementované do slovenského právneho poriadku ako príprava Slovenska na vstup do EU. Zmienená úprava o splynutí, zlúčení a rozdelení spoločností bola totožná ako úprava v českom Obchodnom zákonníku. Obe právne úpravy pracovali s dokumentmi označenými ako zmluva o zlúčení a takisto mali zhodné náležitosti (viz Skálová, 2010).

Úpravy fúzií v slovenskom a českom právnom poriadku sa začali líšiť práve prijatím 10. smernice ES. Kým v Českej republike vznikol nový zákon<sup>1</sup> upravujúci zlúčenía, splynutia, rozdelenia aj zmeny právnej formy spoločností, na Slovensku bola táto smernica zaradená

<sup>#</sup> Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu *Koncepty oceňování v účetnictví akvizicí a fúzí a jejich vliv na výši a strukturu vlastního kapitálu versus věrný a poctivý obraz spojení podniků ve finančním účetnictví* Intení grantové agentury Vysoké školy ekonomické v Praze, evid. číslo IG105040.

<sup>\*</sup> Ing. Roman Sklenár – interní doktorand; Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <xsklr02@vse.cz>.

<sup>1</sup> Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

priamo do Obchodného zákonníka novelou účinnou od 1. 1. 2008. Na Slovensku bola úprava cezhraničných fúzií zakotvená v právnom poriadku o 6 mesiacov skôr ako v Českej republike, inšpirovať sa teda mohli český tvorcovia zákonov z už platnej úpravy na Slovensku. Česká úprava nie je predmetom tohto príspevku a preto sa ďalej budeme venovať tej slovenskej.

Obchodný zákonník podnikové kombinácie upravuje v § 69 venovanému zrušeniu spoločnosti bez likvidácie. Tento paragraf bol novelou doplnený o § 69aa rozoberajúci cezhraničné zlúčenie alebo cezhraničné splynutie spoločností na území štátov Európskeho hospodárskeho priestoru. Podrobné nariadenia o splynutí alebo zlúčení spoločností sú zakotvené i v druhej časti Obchodného zákonníka v § 218. V príspevku sa chcem venovať najmä účtovným aspektom cezhraničných fúzií a tak informácie z oblasti práva zmieňujem len najdôležitejšie informácie.

Slovenský právny poriadok nepozná pojem „fúzia“. V jednotlivých častiach Obchodného zákonníka je nahradený pojmami „zlúčenie alebo splynutie“ spoločností. Cezhraničným zlúčením alebo splynutím sa rozumie zlúčenie alebo splynutie jednej alebo viacerých slovenských zúčastnených spoločností s jednou alebo viacerými zahraničnými zúčastnenými spoločnosťami (Zákon č. 513/1991).

Pred implementáciou 10. smernice do slovenského právneho poriadku boli možné len vnútroštátne fúzie. Cezhraničné fúzie síce neboli priamo zakázané, avšak v Obchodnom zákonníku bolo zakotvené, že fúzie sa môžu zúčastniť len spoločnosti s rovnakou právnou formou. Ťažko by sme v Európe hľadali rovnakú právnu formu dvoch spoločností v dvoch rôznych štátoch, keďže už i slovenská a česká SRO nespĺňala náležitosti rovnakej právnej formy. Toto nariadenie bolo nahradené, v súlade s požiadavkou smernice, za obdobnú právnu formu, ak právne predpisy členských štátov, na území ktorých majú zúčastnené spoločnosti svoje sídla, nepovoľujú zlúčenie alebo splynutie rôznych právnych foriem spoločností. „Ustanovenie § 69aa je v rámci systematiky Obchodného zákonníku zaradené medzi všeobecné ustanovenia v obchodných spoločnostiach, ktoré sú aplikovateľné na všetky formy obchodných spoločností a aj na družstvo“ (viz Pala – Palová – Leontiev, 2010). Obchodný zákonník teda presahuje rámec povinnej harmonizácie podľa EU a povoľuje zúčastniť sa cezhraničnej fúzie všetkým spoločnostiam založeným podľa obchodného práva. Znamená to, že cezhraničného splynutia alebo zlúčenia sa môžu zúčastniť nielen kapitálové spoločnosti, ale i komanditná spoločnosť, verejná obchodná spoločnosť, družstvo ale i nadnárodné spoločnosti (európska spoločnosť, európske družstvo, apod.). Obchodný zákonník na rozdiel od 10. smernice nevylučuje ani cezhraničnú fúziu fondov kolektívneho investovania. Variant fúzie týchto typov spoločností však musí mať zakotvený v svojom obchodnom práve i druhý zúčastnený štát a musí sa jednať o obdobné právne formy. Tu už je možné polemizovať, ktoré spoločnosti v rámci EU majú právnu formu obdobnú. Každý prípad momentálne posudzuje ad hoc registrovaný súd schvaľujúci cezhraničnú fúziu. Časom by mala Európska komisia vypracovať zoznam spoločností, ktoré bude možné považovať za obdobné. Pre názornosť uvádzam tabuľku znázorňujúcu príklady obdobných právnych foriem v jednotlivých krajinách EU.

**Tab. 1: Obdobné právne formy obchodných spoločností**

<b>Slovenská republika</b>	<b>Veľká Británia</b>	<b>Holandsko</b>	<b>Nemecko</b>	<b>Francúzsko</b>	<b>Taliansko</b>
<b>Akciová spoločnosť</b> – A. S.	Public Limited Company	Naamloze vennootschap – NV	Aktiengesellschaft – AG	Société anonyme – SA	Società per azioni – SpA
<b>Spoločnosť s ručením obmedzeným</b> – S. R. O.	Private Limited Company	Besloten Vennootschap met Beperkte Aansprakelijkheid – BV	Gesellschaft mit beschränkter Haftung – GmbH	Société à responsabilité limitée – SARL	Società a responsabilità limitata – S.r.l
<b>Verejná obchodná spoločnosť</b> – V. O. S.	Partnership	Vennootschap onder firma – VOF	Offene Handelsgesellschaft – OHG	Société en nom collectif	Società in nomecollettivo – S.n.C
<b>Komanditná spoločnosť</b> – K. S.	Limited Partner-ship	Comman-ditaire Vennootschap – CV	Kommanditgesellschaft – KG	Société en commandite – SCA	Società in accomandita semplice – S.a.S

Obchodný zákonník ďalej striktnie nariaďuje povinnosť vypracovať návrh zmluvy o cezhraničnom splynutí alebo zlúčení. Podrobne rozpisuje minimálny obsah tohto dokumentu<sup>2</sup> a požiadavky na jeho zverejnenie, schválenie a overenie. Za zmienku stojí povinnosť schváliť túto zmluvu minimálne 2/3 prítomných spoločníkov pri rozhodovaní v prípade, že spoločnosť povinne vytvára základný kapitál a spoločenská zmluva alebo stanovy nestanovujú prísnejšie kritériá. Ak spoločnosť zo zákona netvorí základný kapitál, návrh zmluvy musia schváliť všetci spoločníci. Právoplatnosť zlúčenia nastáva v momente zápisu zlúčenia alebo splynutia do Obchodného registra. Pred týmto zápisom notár preskúma splnenie požiadaviek ustanovených zákonom a vydá osvedčenie vo forme notárskeho zápisu. Overenie zmluvy o splynutí alebo zlúčení audítorom je povinné. Existuje však výnimka, ktorá podľa § 218 odst. 5 Obchodného zákonníka hovorí, že v prípade, kedy sa dohodnú všetci akcionári každej zo zúčastnených spoločností, overenie audítorom nie je požadované. Využitie tejto výnimky vidím najmä pri spoločnostiach vlastnených jednou osobou.

Odišnosť oproti českej právnej úprave cezhraničných fúzií nachádzame u ocenenia imania zanikajúcej spoločnosti. Na Slovensku sa Obchodný zákonník pozerá na zanikajúcu spoločnosť ako na nepeňažitý vklad podľa § 218n, § 59 odst. 3 a § 59b. Tento nepeňažitý vklad musí byť ocenený buď súdnym znalcom, alebo audítorom menovaným súdom, v prípade že to tento zákon nestanoví inak. Vklad do podniku podľa § 59b nemusí byť znalecky ocenený v prípade, že sa tak rozhodne orgán rozhodujúci o zvýšení základného kapitálu. Musí však platiť, že hodnota nepeňažného vkladu bola určená znaleckým posudkom v súlade s právnymi predpismi platnými pre oceňovanie, a to k dátumu nie staršiemu ako šesť mesiacov pred splatením nepeňažného vkladu. To samozrejme neplatí v prípade, kedy by majetok výrazne zmenil svoju hodnotu (Zákon č. 513/1991). Obdobne sa ocenenie vkladu nemusí vykonať v prípade, že je vklad odvodený z riadnej účtovnej závierky overenej

<sup>2</sup> Podrobný zákonom vyžadovaný obsah návrhu zmluvy o splynutí alebo zlúčení viz. § 69aa odst. 2 a).

audítorm za predchádzajúce účtovné obdobie s výrokom bez výhrad. Odlišnosť oproti českému právu vidíme v tom, že na zanikajúcu spoločnosť sa pozeráme ako na nepenažitý vklad a ocenenie podľa slovenského Obchodného zákonníka u zanikajúcej kapitálovej spoločnosti nie je povinné vždy a nie je viazané na emisie nových akcií ako v ČR.

Právna úprava cezhraničných fúzií sa od implementácie 10. smernice na Slovensku výrazne nezmenila a nebol v oblasti cezhraničných fúzií novelizovaný ani Obchodný zákonník. Pomerne výraznejšie sa vyvíjali účtovné nariadenia upravujúce cezhraničné splynutia a zlúčenia.

## **Účtovné aspekty cezhraničných fúzií na Slovensku**

Implementácia 10. smernice Európskeho parlamentu o cezhraničných fúziách do Obchodného zákonníka sa neprejavila len v právnej oblasti, ale musela byť zohľadnená i v ďalších oblastiach ako je napríklad účtovníctvo a s ním súvisiace zmeny v Zákone o účtovníctve č. 431/2002 Z. z.(ďalej ZoUC) a prevádzacích ustanoveniach. Novely ZoUC prebiehali v dvoch významných fázach. Snahou tohto príspevku je jednak charakterizovať znenie predpisu ZoUC platné od 1. 1. 2010 a jednak ho porovnať z pôvodným znením. Pripomínam, že Česká republika zatiaľ k žiadnym zmenám v zákone o účtovníctve nedospela a i preto by jej mohol byť postup slovenských zákonodarcov inšpiráciou. V nasledujúcej časti príspevku charakterizujem jednotlivé účtovné oblasti, ktoré sa dotýkajú cezhraničných fúzií.

### **Rozhodný deň**

Do novely ZoUC platnej od 1. 1. 2010 o rozhodnom dni v ZoUC nebola ani zmienka. Z ustanovenia § 4 odst. 3 platného v roku 2009<sup>3</sup> si tak prax odvodila, že týmto dňom bude deň nasledujúci po dni zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Znamená to, že v prípade zrušenia spoločnosti bez likvidácie k 30. 9. 2009, účtovne jednala zanikajúca spoločnosť na účet nástupníckej od 1. 10. 2009.

ZoUC však pojem rozhodný deň do svojho znenia od novely platnej od roku 2010 zavádza a odvoláva sa na Obchodný zákonník, ktorý v § 69 odst. 6 písm. d)<sup>4</sup> popisuje povinné náležitosti návrhu zmluvy o splynutí alebo zmluvy o zlúčení. Samotný popis rozhodného dňa je teda zakotvený v povinných náležitostiach návrhu zmluvy o zlúčení alebo zmluvy o splynutí v Obchodnom zákonníku. Formálne sa teda tento pojem dostáva do zákona o účtovníctve až novelou v roku 2010. Jediné obmedzenie, ktoré je na rozhodný deň kladené v ZoUC hovorí, že nesmie byť neskorší, ako deň nadobudnutia právnych účinkov zlúčenia alebo splynutia spoločností, čo znamená, že nesmie byť neskorší ako zápis zlúčenia alebo splynutia do obchodného registra. Na rozdiel od roku 2009, tento deň už nie je naviazaný na zrušenie spoločnosti bez likvidácie a tak napríklad v decembri 2010 sa rozhodne, že zlúčenie alebo splynutie bude vykonané spätne od 1. 9. 2010. Ako hlboko do minulosti môže byť položený už však ZoUC nerieši. Tu vidíme voľný priestor, ktorý je v mnohých štátoch časovo

<sup>3</sup> „Účtovná jednotka, ktorá je právnickou osobou a zrušuje sa bez likvidácie vedie účtovníctvo do dňa zrušenia bez likvidácie. Odo dňa nasledujúceho po dni zrušenia bez likvidácie do dňa zániku vedie účtovníctvo nástupnícka účtovná jednotka. Ak nástupnícka účtovná jednotka ešte nevznikla, vedie účtovníctvo zanikajúca účtovná jednotka do dňa vzniku nástupníckej účtovnej jednotky a nástupnícka účtovná jednotka odo dňa svojho vzniku pokračuje vo vedení účtovníctva.“

<sup>4</sup> Návrh zmluvy o splynutí alebo zmluvy o zlúčení obsahuje najmä okrem iného i určenie dňa, od ktorého sa úkony zanikajúcich spoločností považujú z hľadiska účtovníctva za úkony vykonané na účet nástupníckej spoločnosti.

limitovaný. Slovenská spoločnosť sa tak môže jednoducho prispôbiť. Príkladom je Česká republika, kde rozhodný deň nemôže predchádzať deň podania návrhu na zápis fúzie, rozdelenia, alebo prevodu imania na spoločníka do obchodného registra o viac než 12 mesiacov (viz Vomáčková, 2009). Z praktického hľadiska by však rozhodný deň nemal byť stanovovaný na deň, ktorý predchádza zostavenej riadnej účtovnej závierke. To znamená, že spoločnosť by sa vo februári 2011 nemala rozhodnúť, že rozhodný deň bude 1. 12. 2009, pretože už má zostavenú riadnu účtovnú závierku k 31. 12. 2009 (za predpokladu, že účtovné obdobie je zhodné s kalendárnym rokom).

### Vedenie účtovníctva a účtovné závierky zúčastnených spoločností

Ďalšia dôležitá charakteristika slovenského účtovníctva, ktorá bola novelizovaná je vedenie účtovníctva a s ním súvisiace zostavovanie účtovných závierok. V tejto oblasti sa opäť slovenský ZoUC líši od toho českého. Do novely ZoUC v § 4 odst. 3 Z.z. uvádzal, že zanikajúca účtovná jednotka vedie účtovníctvo do dňa zrušenia bez likvidácie. Tento deň automaticky predchádzal rozhodný deň. V novelizovanej verzii ZoUC je uvedené, že zanikajúca účtovná jednotka vedie účtovníctvo do dňa predchádzajúceho rozhodný deň. Táto úprava vychádza z predpokladu, že rozhodný deň automaticky nemusí nasledovať po dni zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Obdobná zmena sa týka i nástupníckej účtovnej jednotky, ktorá pred novelou viedla účtovníctvo za zanikajúcu jednotku od dňa zrušenia bez likvidácie, po novele je to od rozhodného dňa. Takisto v § 4 pribudla veta: „Od rozhodného dňa sa vedie účtovníctvo tak, aby bolo možné jednoznačne vyčíslieť majetok, záväzky a výsledok hospodárenia zanikajúcej právnickej osoby, ak nenastanú účinky zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia.“ (Zákon č. 431/2002).

Za zásadnú zmenu v ZoUC považujem nariadenia ohľadne uzatvárania účtovných kníh a zostavovania účtovných závierok v procese zlučovania alebo splývania podnikov.<sup>5</sup> Pozrime sa najprv na úpravu pred novelou v roku 2010:

Zákon o účtovníctve v § 16 odst. 4 hovoril, že účtovná jednotka, ktorá je právnická osoba uzavrie účtovné knihy vždy ku dňu zrušenia bez likvidácie. Následne zákon v § 17 odst. 6 striktne nariaďoval bez výnimky zostavenie účtovnej závierky vždy keď sa uzatvárajú účtovné knihy podľa § 16. V prípade, že sa táto závierka zostavuje k poslednému dňu účtovného obdobia, jedná sa o riadnu účtovnú závierku, v iný dátum mimoriadnu. Nevyriešená zostala otázka, že v prípade, kedy má účtovná jednotka účtovné obdobie zhodné s kalendárnym rokom a deň zrušenia bez likvidácie je 31. 12., či má táto účtovná jednotka zostaviť riadnu i mimoriadnu účtovnú závierku. Pravidlá pre zostavenie účtovnej závierky pre účely zrušenia bez likvidácie sú iné ako pre riadnu účtovnú závierku. Tento problém bol tiež vyriešený novelizáciou, ktorú charakterizujem v ďalšom texte. Nástupnícka účtovná jednotka musela otvoriť účtovné knihy ku dňu nasledujúcemu po dni zrušenia bez likvidácie podľa § 16 odst. 1 písm. e) a odst. 2) ZoUC v znení roku 2009. V prípade, kedy nástupnícka spoločnosť ešte nevznikla (splynutie) otvorí účtovné knihy za ňu zanikajúca účtovná jednotka. Nástupnícka účtovná jednotka musela zostaviť otváraciu súvahu podľa § 17 ZoUC v znení roku 2009 ku dňu nasledujúcemu deň zrušenia bez likvidácie. V zákone však bolo i ustanovenie o povinnosti zostaviť otváraciu súvahu ku dňu svojho vzniku. Vzniká tak nezrovnalosť, kedy vznik nástupníckej spoločnosti nie je totožný s dňom nasledujúcim po dni zrušenia bez likvidácie. Otváracia súvaha by tak musela byť zostavená 2x, i po dni nasledujúcemu deň zrušenia bez likvidácie, i k vzniku (=zápisu do obchodného registra).

<sup>5</sup> § 16 odst. 4 c) ZoUC popisujúci uzatváranie účtovných kníh a § 17 odst. 6 ZoUC o zostavovaní účtovnej závierky.

Zavedenie rozhodného dňa do ZoUC sa nutne dotklo aj uzatvárania a otvárania účtovných kníh a zostavovania účtovných závierok. Pred novelou boli všetky tieto náležitosti viazané práve na deň zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Novela v roku 2010 priviedla zo sebou nasledujúce zmeny:

Podľa § 16 odst. 4) písm. c) ZoUC v platnom znení zanikajúca účtovná jednotka uzavrie účtovné knihy vždy ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň. Hneď v ďalšom paragrafe však novelizovaný ZoUC hovorí: „Pri zlúčení nástupnícka účtovná jednotka neuzavrie účtovné knihy, pričom zisťuje konečné stavy účtov na účely zostavenia otváraciej súvahy.“<sup>6</sup> Pri zlúčení obchodných spoločností nástupnícka účtovná jednotka tak neuzatvára účtovné knihy, akurát zaeviduje stav účtov pre potreby zostavenia otváraciej súvahy. Znamená to, že zanikajúca účtovná jednotka je zlúčená s nástupníckou „za behu“. Nástupnícka účtovná jednotka následne otvorí účtovné knihy k rozhodnému dňu a zostaví otváraciu súvahu. Novela ZoUC odstránila nutnosť zostavovať otváraciu súvahu pri vzniku spoločnosti ak už bola zostavená k rozhodnému dňu. Pri zlúčení, nástupnícka účtovná jednotka pokračuje vo vedení svojich účtovných kníh po doplnení účtov z podkladov otváraciej súvahy.<sup>7</sup> „Nástupnícka spoločnosť doteraz nemusela pri zlúčení zostavovať otváraciu súvahu. Po novele je otváraciu súvahu povinná zostaviť, a to k rozhodnému dňu. Pritom neuzavrie svoje účtovné knihy, ale len zistí konečné stavy účtov, a tieto použije v otváraciej súvahe. K nim pripočíta majetok, záväzky a vlastné imanie (ak ho preberie a nevylúči, napríklad pri takom zlúčení, keď jedna zúčastnená spoločnosť má podiel v inej zúčastnenej spoločnosti) zanikajúcej spoločnosti. Zmyslom tohto ustanovenia je transparentnosť prevzatia položiek majetku, záväzkov a vlastného imania zanikajúcej spoločnosti nástupníckou spoločnosťou“ (Farkaš – Šikulová, 2009). Pre zanikajúcu účtovnú jednotku platia rovnaké pravidlá ako pred novelou, tzn. že musí uzavrieť účtovné knihy a zostaviť účtovnú závierku ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň. Komplikácie s nejednoznačnou interpretáciou zostavenia mimoriadnej a riadnej účtovnej závierky v jeden deň v prípade, kedy je rozhodný deň zhodný s posledným dňom účtovného obdobia vyriešila novela tak, že mimoriadna účtovná závierka zostavená v tomto čase sa považuje i za riadnu účtovnú závierku. Nemusia sa teda zostavovať dve závierky – jedna riadna a druhá podľa osobitných predpisov spojených so zánikom spoločnosti bez likvidácie.

### **Ocenenie majetku a záväzkov zanikajúcej spoločnosti**

Povinnosť preceňovať majetok na reálnu hodnotu som už v tomto príspevku spomínal v kapitole venovanej právnej oblasti. V Slovenskom právnom poriadku upravujúcom podnikové kombinácie nenájdeme podobné ustanovenie ako v § 13 českého zákona č. 125/2008 Sb.<sup>8</sup> čo znamená, že slovenská právna úprava nenadväzuje ocenenie majetku zachytené v účtovníctve na právne predpisy. Všetky zanikajúce spoločnosti sú teda povinné oceniť svoj majetok a záväzky reálnou hodnotou a toto ocenenie i preniesť do účtovníctva.

Zákon o účtovníctve pred novelou v roku 2010 oceňovanie majetku spoločností pri zlúčeníach a splynutiach nepopisoval explicitne s výnimkou ustanovenia nariaďujúceho ocenenie majetku a záväzkov zanikajúcich spoločností bez likvidácie na trhovú cenu, kvalifikovaný odhad alebo posudok znalca.<sup>9</sup> Nová právna úprava platná v roku 2010 zmeny

<sup>6</sup> § 17 odst. 6 ZoUC v platnom znení.

<sup>7</sup> § 16 odst. 2 ZoUC.

<sup>8</sup> § 13 zákona č. 125 Sb. o přeměnách obchodních společností a družstev: „Vyžaduje-li tento zákon ocenění jmění obchodní společnosti nebo družstva posudkem znalce, není to důvodem pro změnu ocenění v účetnictví obchodní společnosti nebo družstva, ledaže zvláštní právní předpis stanoví něco jiného.“

<sup>9</sup> § 27 odst. 1 písm. d) ZoUC v znení v roku 2009.

v oceňovaní nepriniesla, akurát spresnila doterajšie ustanovenia.<sup>10</sup> V novelizovanom znení ZoUC už nájdeme ustanovenie, ktoré uvádza, že reálnou hodnotou sa oceňuje majetok a záväzky prevzaté nástupníckou účtovnou jednotkou od obchodnej spoločnosti alebo družstva zanikajúcej bez likvidácie. Pojem „prevezme“ znamená, že ich nepreceňuje nanovo u seba, ale že ich jednoducho prevezme tak, ako boli na reálnou hodnotou ocenené v zanikajúcej spoločnosti. Toto nariadenie je určené prednostne pre vnútroštátne fúzie, pretože je tu predpoklad povinného precenenia majetku a záväzkov zanikajúcej účtovnej jednotky. Dá sa samozrejme aplikovať i na cezhraničné fúzie v prípade, že štát v ktorom sídli zanikajúca účtovná jednotka takisto nariaďuje precenenie zanikajúcej jednotky na reálnu hodnotu. Opačnú situáciu, pri cezhraničnom splynutí alebo zlúčení, kedy zanikajúca účtovná jednotka nepreceňuje na reálnu hodnotu podľa platného práva v svojej zemi, upravuje v novelizovanom znení § 25 odst. 2 ZoUC. Podľa tohto predpisu v prípade, kedy zanikajúca účtovná jednotka nemá majetok a záväzky ocenené reálnou hodnotou, nástupnícka účtovná jednotka tento majetok a záväzky reálnou hodnotou ocení a preberie do svojej spoločnosti precenený.

V súvislosti s oceňovaním majetku a záväzkov na reálnu hodnotu vzniká otázka, kam účtovne zachytiť rozdiely z tohto precenenia. V tejto oblasti k žiadnej významnej novelizácii nedošlo. Postup zachytenia týchto rozdielov už nenájdeme v ZoUC ale v podzákonnej norme Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92, ktorými sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej PUP). Pre fúzie a ich účtovanie je najdôležitejší § 26 – Účtovanie pri splynutí a rozdelení. Uvedený paragraf sa novelizáciou zmenil len formálne, vecne vyjadruje stále to isté ako pred novelou. Táto podzákonná norma určuje, že pri oceňovaní ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň sa zistené rozdiely<sup>11</sup> zúčtujú na príslušné účty majetku a záväzkov a súvstažne s nimi na účet 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení. Je treba v tejto súvislosti uviesť, že na tomto účte sa účtuje i o prípadnej odloženej dani, kedy účtovná hodnota majetku je stanovená ako reálna hodnota, ale daňová základňa zostáva v pôvodnej obstarávacej cene. „Pri zlúčení sa preberajú konečné stavy účtov do nástupníckej účtovnej jednotky podľa § 17 ods. 6 zákona“ (MFSR, 2002). To znamená že tieto stavy sa preberajú z otváraciej súvahy.

V otváraciej súvahe nástupníckej spoločnosti sa zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení vykáže v súlade so zmluvou o zlúčení alebo zmluvou o splynutí na účtoch účtovej skupiny 41 – Základné imanie a kapitálové fondy a účtovej skupiny 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia. Toto ustanovenie je obdobné ako v Českej republike a preto ani na Slovensku nemôžeme zabrániť vykazovaniu oceňovacieho rozdielu vzniknutého pri precenení majetku a záväzkov zanikajúcej spoločnosti čo je jednoznačne nerealizovaný zisk v položke nerozdelených ziskov minulých rokov v súvahe nástupníckej spoločnosti.

### **Zhrnutie disharmónie v slovenskej a českej úprave zlúčení a splynutí spoločností**

Ako vyplýva z uvedeného príspevku, ani po reforme zákona o účtovníctve v roku 2010 nie sú jednoznačne vyriešené niektoré otázky a všetky bariéry medzi česko-slovenskou cezhraničnou fúziou sa úplne neodbúrali. V nasledujúcej tabuľke zhŕňam úpravu na

<sup>10</sup> Novela ZoUC dopĺňa § 25 odst. 1 písm. f) a § 25 odst. 2.

<sup>11</sup> S výnimkou rozdielov o ktorých sa bežne účtuje pred zostavením konečnej účtovnej závierky výsledkovo alebo v prospech fondu 414 – oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov podľa § 14 a § 16 PUP.

Slovensku pred novelou ZoUC a po novele. Aby čitateľ videl i možnú disharmóniu, prikladám i úpravu platnú v Českej republike.

**Tab. 2: Zhrnutie účtovnej úpravy pri cezhraničných fúziách**

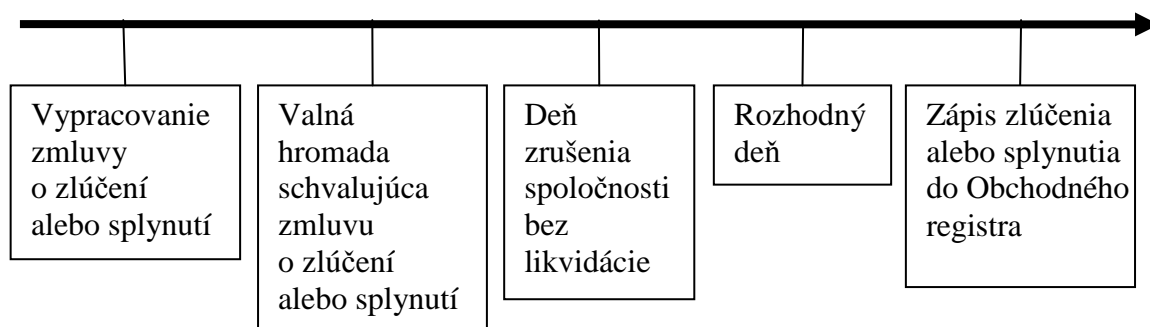
	<b>Úprava na Slovensku pred novelou v roku 2010</b>	<b>Úprava na Slovensku po novele v roku 2010</b>	<b>Úprava platná podľa českého práva</b>
<b>Deň, od ktorého sa úkony zanikajúcich spoločností považujú z hľadiska účtovníctva za úkony vykonané na účet nástupníckej spoločnosti</b>	Deň nasledujúci po dňu zrušení spoločnosti bez likvidácie, rozhodný deň nie je v právnej úprave definovaný	Rozhodný deň – nepriamo určený podľa špeciálneho právneho predpisu – § 69 ods. 6 písm. d) Obchodného zákonníka; položený do minulosti, nesmie byť neskorší ako deň zápisu fúzie do OR	Rozhodný deň – priamo definovaný v § 10 odst. 1 zákona č. 125/2008 Sb. O premenách obchodných spoločností a družstev, nesmie predchádzať viac ako 12 mesiacov návrh zápisu premeny do OR
<b>Vedenie účtovníctva zanikajúcej spoločnosti</b>	Do dňa zrušenia spoločnosti bez likvidácie	Do dňa predchádzajúcemu rozhodný deň	Do dňa predchádzajúcemu rozhodný deň
<b>Konečná účtovná závierka zanikajúcej spoločnosti bez likvidácie</b>	Áno ku dňu zrušenia spoločnosti bez likvidácie	Áno ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň	Áno ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň
<b>Uzatvorenie účtovných kníh nástupníckej spoločnosti <u>pri zlúčení</u></b>	Vždy ku dňu zrušenia spoločnosti bez likvidácie	Nástupnícka spoločnosť neuzavrie účtovné knihy, zistí uje konečné stavy účtov na účely zostavenia otváracej súvahy.	Nástupnícka spoločnosť uzavrie účtovné knihy vždy ku dňu predchádzajúcemu rozhodný deň
<b>Konečná účtovná závierka nástupníckej spoločnosti</b>	Nie	Nie	Áno – ku dni predchádzajúcemu rozhodný deň
<b>Zostavenie otváracej súvahy</b>	Vždy ku dňu vzniku a ku dňu nasledujúcemu po dni zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Nástupnícka spoločnosť nemusí pri zlúčení zostavovať otváraciu súvahu.	K rozhodnému dni Nástupnícka spoločnosť pri zlúčení musí zostavovať otváraciu súvahu k rozhodnému dni, pri čom neuzavrie účtovné knihy, len zistí konečné stavy svojich účtov a tie zobrazí v otváracej súvahe.	K rozhodnému dni. Nástupnícka spoločnosť uzatvára účtovné knihy.
<b>Ocenenie majetku a záväzkov</b>	Explicitne neurčené – všetky zanikajúce spoločnosti sú povinné oceniť majetok a záväzky trhovou	Vecne bez zmeny akurát v zákone priamo zakotvené – reálnou hodnotou (trhovou cenou,	Ocenenie majetku a záväzkov sa povinne zachytí do účtovníctva v prípade ak sú splnené nasledujúce



	<b>Úprava na Slovensku pred novelou v roku 2010</b>	<b>Úprava na Slovensku po novele v roku 2010</b>	<b>Úprava platná podľa českého práva</b>
	cenou, kvalifikovaným odhadom alebo posudkom znalca a toto ocenenie preniesť do účtovníctva. Precenenie zachytené v konečnej účtovnej závierke zanikajúcej spoločnosti.	kvalifikovaným odhadom, posudkom znalca) sa oceňuje majetok a záväzky prevzaté nástupníckou spoločnosťou od obchodnej spoločnosti alebo družstva zanikajúcich bez likvidácie.	podmienky: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Jedná sa o kapitálovú spoločnosť</li> <li>• Jedná sa o zanikajúcu spoločnosť</li> <li>• Sú vydané nové akcie alebo podiely pre zanikajúcu spoločnosť.</li> </ul>

Na záver textu o disharmónii a úprave na Slovensku a v Českej republike uvádzam grafické zhrnutie postupu pri zlúčení a splynutí. Prvý obrázok znázorňuje úpravu na Slovensku pred zavedením reformy, kedy bol rozhodný deň praxou určený ako deň nasledujúci po dni zrušení spoločnosti bez likvidácie.

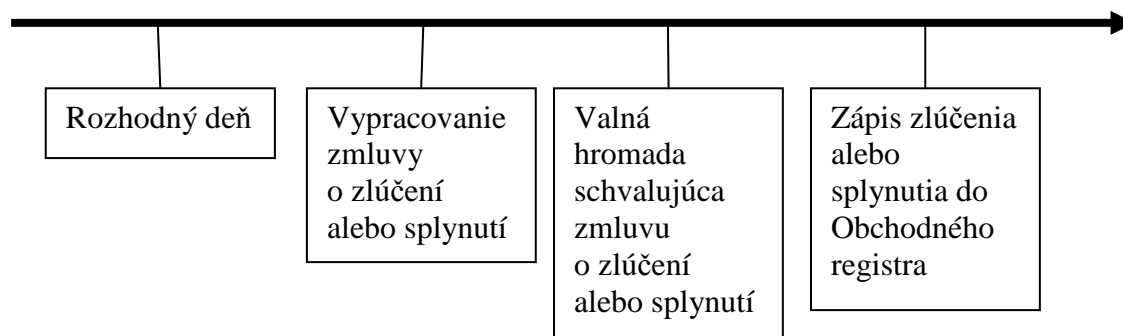
**Obr. 1: Proces zlúčenia alebo splynutia podľa Slovenskej legislatívy pred novelou**



Zdroj: Skálová (2010).

Úprava splynutí a zlúčení po novelizácii v roku 2010 zaviedla rozhodný deň, s možnosťou položiť tento deň do minulosti. Druhý obrázok zobrazuje proces fúzie na Slovensku po novele.

**Obr. 2: Proces zlúčenia alebo splynutia podľa Slovenskej legislatívy po novele**



Zdroj: Skálová (2010).

Novelizovaným predpisom sa úprava fúzií na Slovensku priblížila úprave v Českej republike a je možné jednoduchšie zjednotiť rozhodný deň v oboch štátoch.

## Záver

Európska komisia poskytla 10. smernicou č. 56/2005/ES značnú voľnosť jednotlivým krajinám pri jej implementácii. Preto môžeme skúmaním úprav cezhraničných fúzií v jednotlivých krajinách EU zisťovať rozdiely. Aj dva tak podobné štáty ako Česká republika a Slovensko sa v úprave cezhraničných fúzií líšia. Je potrebné a veľmi dôležité sledovať zhody a rozdiely v právnej a účtovnej úprave cezhraničných fúzií práve týchto dvoch štátov, pretože zlúčenia a splynutia medzi spoločnosťami so sídlom na Slovensku a v Českej Republike sú stále častejšie a existuje predpoklad, že ich počty budú ešte narastať. Zmeny v právnej oblasti sa museli zákonite prejaviť i v účtovníctve a daniach. Až určitú dobu po implementácii tejto smernice a zároveň po úprave účtovných pravidiel sa objavujú určité nedostatky v účtovnej úprave. Tvorcovia zákona v Slovenskej republike už dokázali reagovať na niektoré nejasnosti, ktoré vznikli pri implementácii 10. smernice do účtovného poriadku a tak schválili novelu. Účinnosť tejto novely nastala 1. 1. 2010. Cieľom tohto príspevku bolo charakterizovať implementáciu 10. smernice do slovenskej právnej a účtovnej úpravy a popísať následnú novelizáciu. Príspevok upozorňuje na zmeny, ktoré v slovenskej účtovnej úprave vznikli a zároveň túto úpravu porovnáva z platnou legislatívou v Českej republike.

## Literatúra

- [1] Farkaš, R. – Šikulová, A (2009): *Novela zákona o účtovníctve z októbra 2009, účinná od 1. januára 2010*. Newsflash Tax, december 2009, KPMG Slovensko, 2009.
- [2] MFSR (2002): *Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92, ktorými sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov*. Bratislava, Ministerstvo financií SR, 2002.
- [3] Pala, R. – Palová, I. – Leontiev, A. (2010): *Cezhraničné fúzie*. Praha, C. H. Beck, 2010.
- [4] Skálová, J. (2010): *Účetní, právní a daňové aspekty přeshraničních fúzí v Evropské unii*. Disertační práce. Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010.
- [5] Vomáčková, H. (2009): *Účetnictví akvizicí, fúzí a jiných vlastnických transakcí (vyšší účetnictví)*. Praha, Bova Polygon, 2009.

## **Vybrané právne a účtovné aspekty cezhraničných fúzií v podmienkach Slovenskej republiky**

*Roman Sklenár*

### **ABSTRAKT**

Transformácia Európskej smernice č. 56/2005/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných fúziách si kládla za základný cieľ umožniť voľný pohyb kapitálu medzi jednotlivými členskými štátmi EU. Po jej implementácii mali byť odstránene najmä daňové ale i právne a účtovné prekážky. Znenie 10. smernice je však pri riešení určitých problémov príliš všeobecné a tak prijatím tejto smernice do právnych poriadkov členských štátov môžeme naraziť na disharmónie a rôzne znenia úprav v jednotlivých štátoch. I tak blízke krajiny ako Česká republika a Slovensko pristúpili k implementácii smernice inou cestou. Cieľom tohto príspevku je popísať právnu a účtovnú úpravu vnútroštátnych a cezhraničných fúzií podľa slovenského právneho poriadku platného pred novelizáciou v roku 2010 a po novele, ku ktorej Slovenská republika v oblasti podnikových kombinácií pristúpila. Nadobudnuté poznatky zo slovenského práva porovnávam s českými predpismi a záverom zhŕňam možné rozdiely medzi zmienenými štátmi.

**Kľúčová slova:** Přeshraniční fúze; Směrnice ES; Rozhodný den; Oceňování.

## **The cross-border mergers by Slovak Commercial and Accounting Law**

### **ABSTRACT**

The main aim of the 10<sup>th</sup> European directive no. 56/2005/EC, about cross-border mergers was to allow free movement of capital among Member states. After the implementation the tax, business and accounting differences should disappear. Text of this directive is not in certain areas exact and it causes different implementation into business law in Member states. There are several differences between Czech and Slovak legislative regulates cross-border and national mergers as well. The main goal of this paper is to describe legislative in the Slovak Republic before the novelization in 2010 and after it. Slovak valid legislation afterwards compare with the Czech one. In the end of the paper I describe differences and disharmony between the Czech and Slovak regulation of cross-border mergers.

**Key words:** Cross-border mergers; European Union Directives; Decisive day; Valuation.

**JEL classification:** G34, M41.